

socialmedicinsk tidskrift

fyrtonionde årgången dec. 1972 häfte 10

Industrivägen 13, Solna. Tfn 08/83 20 83

Postadress: Fack, 104 01 Stockholm 60

Postgiro 11 79-1

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare

Axel Gisslén, biträdande redaktör

Brita Bahrton, redaktionssekreterare

Redaktionsutskott:

Ragnar Berfenstam, professor i socialmedicin, Uppsala

Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping

Lars Bremberg, direktör, Stockholm

Bengt Hedlén, socialdirektör, Malmö

Olle Höök, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg

Gunnar Inghe, professor i socialmedicin, Stockholm

Bertil Johansson, barnavårdsdirektör, Örebro

Bengt Lindegård, professor i socialmedicin, Göteborg

Gunnar Lindgren, professor i socialmedicin, Lund

Birger Stark, socialchef, Sundsvall

Georg Svahn, arbetsvårdsdirektör, Stockholm

Socialpsykiatri — förebyggande psykiatri

Temat för detta nummer är socialpsykiatri och innehållet bygger i första hand på föredrag vid Svenska Psykiatriska Föreningens höstmöte i Umeå 1971.

Det gäller ett ämnesområde, som med rätta attackerats från många aspekter. Några artiklar, med Carlo Perris bidrag i spetsen, har ägnats begreppsanalys och ideologiska överväganden. Ett bidrag tar upp samhällsgeografins, ett annat bidrag farmakoteknikens betydelse för socialpsykiatriska förhållanden.

Andra bidrag behandlar mer omedelbart praktiska problem. Bland dem ett par arbeten av Bengt Ekblom, som under ett år kartlagt karaktären och frekvensen av rymningar och personalmisshandel vid Ulleråkers sjukhus. Det är en problematik, som författaren själv i förbigående betecknar som "inopportun" — underförstått att den icke desto mindre är viktig.

Den norska barnpsykiatern Hilchen Sundby svarade för umeåkonferensens kanske mest uppmärksammade föredrag. Detta bidrag har inte återgivits i detta nummer. Det föreligger i stället i bokform och kan gott kräva det formatet för att komma till sin rätt. Boken behandlar det s k Enebakk-projektet och den heter Helsestasjonen i stöpeskjeen.* Författare till boken är: Birgit Bogen, Lars Solum, Olga Storvik och Hilchen S Sundby (psykolog, distriktsläkare, distriktssköterska och barnpsykiater).

* Universitetsforlaget Oslo

Detta Enebakk-projekt har redan blivit föremål för stor uppmärksamhet bland fackfolk. Det finns skäl att här kort beskriva det.

Målsättningen med projektet var att ge befolkningen i en kommun i Oslos omgivning (Enebakk, ca 4 000 invånare) möjligheter till en viss typ av psykiatrisk hälsovård. Utgångspunkter var verksamheten vid en barnavårdscentral. Det grundläggande nya var att denna verksamhet inriktades på psykiska och sociala problem lika mycket som kroppsmedicinska frågeställningar.

Både distriktsläkare och distriktssköterska tog god tid på sig med varje barn och stämde efter mottagningen av sina intryck sinsemellan. En i gruppterapeutiskt arbete tränad psykolog knöts till verksamheten. Hon fungerade som konsult åt läkare och sjuksköterska men hennes främsta uppgift var att leda gruppssamtal med en förebyggande psykiatrisk målsättning. Mödrar och fäder till barnen som sökte på barnavårdscentralerna kallades till dessa gruppssamtal, som inriktades på frågor om hur man skall ge barn bästa möjliga uppväxtförhållanden. Såväl somatiska som psykologiska och sociala aspekter på barnafostran aktualiserades. Avsikten var att låta föräldrarna ta upp aktuella problem i hemmet och att i anslutning till detta ge en enkel men fackmässig information. I förlängningen låg givetvis förhoppningar att en sådan information skall skapa inte bara en bättre "teknik" i barnafostrandet utan en större säkerhet hos föräldrarna och motsvarande önskvärda känslomässiga resultat.

Initiativet med gruppssamtalen väckte ett mycket starkt intresse bland befolkningen. Antalet grupper översteg klart vad man från början hade räknat med. Det var uppenbart att människorna ute i samhället upplevde projektet som något meningsfullt.

I anslutning till gruppssamtalen och andra undersökningar valdes sedan vissa riskgrupper ut. Barnen i dessa grupper kallades till individuella samtal hos psykolog eller distriktssköterska eller blev föremål för hembesök och individuella samtal.

Försöksverksamheten varade ett år, 1970. Den hade karaktären av en aktionsforskning och inriktades härvid på att i barnavårdscentralarbetet samla in information om samhällsförhållanden, som kunde skapa särskilda risker för barnens psykiska utveckling. Projektet resulterade i tre aktiviteter vid försöksverksamhetens slut. Man gjorde kommunen uppmärksam på vissa otillfredsställande bostadsförhållanden. Man gav konkreta uppgifter om behovet av en barnstuga i kommunen samt om behovet av en fast anställd socialarbetare, vilken tidigare saknats.

Den mest påfallande nya resursen i arbetet under försöksåret var givetvis psykologen och de gruppssamtal som huvudsakligen leddes av henne. Ändå blir den person som för läsaren blir mest central i arbetet distriktssköterskan, helse-söstern. Det står i varje fall för mig klart att Enebakk-projektet effektivt illustrerar en utomordentligt viktig möjlighet till vidareutveckling av distriktssköterskans verksamhet, som den kanske centrala socialmedicinska resursen i hälso- och sjukvårdsarbetet.

Helsestasjonen i stöpeskjeen handlar om en verksamhet, som ligger i skärningspunkten för ett antal utvecklingstendenser som just nu är föremål för särskilt stort intresse. Det handlar om samordning av socialt och medicinskt arbete. Om förebyggande verksamhet i barnavården. Om lagarbete. Om uppsökande verksamhet och om åtgärder som har karaktär av samhällsarbete. Rapporten är livfullt skriven, verklighetsnära, full med informativa praktiska detaljer. Alla som sysslar med socialt eller medicinskt arbete i primärvård, med annan typ av barnavård eller med psykiatrisk verksamhet bör ha stort nöje och ändå större nytta av att läsa den. Om det norska språket kan vara något hinder för en spridning i Sverige bör den snarast översättas.

C.G.W.